

הלכתא כלוי לגבי רב. ויש ליישב על פי הכלל של המהר"י קולון (שרש קס"ו) דכל הכללים של 'הלכה כמר לגבי מר' הם רק בדברים הנוהגים בזמן הזה, ולא בדברים שאינם נוהגים בזמנינו (וכעין זה בשבת ע' ע"ב תוד"ה נודע). אם כן לדידן, אחר תקנתא דר' זירא, בלאו הכי כל הנשים כספק זבות להצריכן ז' נקיים. ואין נפקא מינה במחלוקת רב ולוי אלא לזמן המקדש אם הקרבן שמביאות נאכל, ובוה לא תופס הכלל שהלכתא כלוי לגבי רב (חכמת בצלאל).

(ע"ב) 'הפרישה בטהרה בראשון'. הרמב"ם (פ"ב מאיסורי ביאה ה"כ) פסק כסתם משנה, שלא מועיל הפסק טהרה ביום הראשון שבו החלה לראות הדם הואיל והוחזק בו המעיין פתוח, ודלא כרבי בברייתא שמיקל בזה. וכן פסק השו"ע (קצ"ו ס"ב) שכשמפסקת ביום ראשון לראייתה צריכה לשים מוך דחוק (כן פי' בביאור הגר"א שם). אך עיין 'באר הגולה' שם אות ה' שסובר שמוך דחוק מועיל רק לדעת רבי דברייתא, ודלא כהרמב"ם.

נזיר שהילך על גבי סככות ופרעות. ברש"י (ד"ה ונזיר, וד"ה ורבנן) כתב דאינו סותר אלא אותו יום בלבד. ותמה עליו הרש"ש דבנזיר (דף נד ע"א) מוכח במשנה שכל שבעת ימי טומאתו אינם עולים לו לספירת ימי נזירותו, וכן משמע שם בתוס', וברמב"ם פ"ז מנזירות ה"ז.

אבל הלכה כרבי אליעזר. כתבו התוס' אע"ג דאין למידין הלכה מפי הש"ס כו'. כן איתא לעיל (דף ז ע"ב) 'שאיין למדין הלכה מפי תלמוד'. ופירש"י שם 'מתוך המשנה וברייתא ששנויה בהן הלכה כפלוגי אין למידין מהן שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חברו כו' והיא היתה נקראת משנה וברייתא והיה נותן לבו לתת טעם לשמועתו כו' ואתה סברא היתה נקראת תלמוד בימי התנאים כו' ואין למידין הימנה'.

ובבבא בתרא (דף ק"ל ע"ב) 'תנו רבנן אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה'. וכתב שם הרשב"ם 'ואשמועינן דאין מורין הלכה מתוך משנה אי לאו דקבע הלכה כמותו כו' אבל בהלכות הפסוקות בדברי האמוראין ודאי סמכי' דכיון שפסקום וכתבום רב אשי ורבינא שהם סוף הוראה ודאי עליהו סמכי' כו' אבל אפסק דגמ' סמכי' דכולהו הוו הלכה למעשה כו' ולמי נשאל עוד בשעת מעשה אם לא נסמוך על ההלכות הפסוקות בגמ' כמו שסדרן רב אשי כו' הא אין אדם ראשי לחדש דבר מעתה אלא ודאי כמו שפסקו האחרונים כך נעשה'.

דף סט

תחלתן וסופן בעינן. בשו"ע (קצ"ו ס"ד) פסק דבכל יום מז' ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה (לכולי עלמא) פעמיים בכל יום (כדעת הסמ"ג, על פי המשנה בדף י"א ע"א שנשנית לענין טהרות). ואם לא בדקה בכל השבעה אלא פעם אחת כו' עלו לה (כרמב"ם, תוס' ורא"ש שפסקו הלכה כרב). וי"א שצריך שתבדוק ביום ראשון מהשבעה וביום השביעי, ואין להקל (כדעת הסמ"ג וסה"ת שפסקו הלכה כר' חנינא). וכתבו הפוסקים להחמיר כהסמ"ג וסה"ת שפסקו כר' חנינא, דבדיקת א' וז' מעכבין (ששבה"ל).

טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי. בחידושי הר"ן והרמב"ן כתבו דעל כרחק מיירי באופן שברור לה שהפסיקה בטהרה אחר ראייתה, דבלא זה אינה יכולה לטבול כלל. אכן בתוס' הרא"ש (ד"ה ואי) כתב דהא דבעינן שתפסיק בטהרה אינו אלא חומרא מדרבנן בעלמא, ואינה נמנעת מלטבול מכיון שטבילה

בזמנה מצוה. עוד כתב דאפילו אי נימא דהפסק טהרה מדאורייתא, מכל מקום טובלת דשמא הפסיקה ולא אדעתה (וכן כתב המהרש"א).

האי דינא דלא דינא דיני בגלחי. פי' בהגהות מהרי"ע ז"ל שמקום זה בסדום היה, כמבואר בסנהדרין דף ק"ט ע"א (שם מובא מעשה זה בענייני דמעשי אנשי סדום).

(ע"ב) 'ספרתי' – פירש"י: בדקתי.

וז"ל ספר 'החינוך' (מצוה ש"ל): 'ואם תשאל למה חייבו זכרונם לברכה למנות השנים שבע שבע מדכתיב 'ספרתי לך', ולא ראינו מעולם שימנה הוב ימי ספירו ולא הזכה ימי ספירתה, ואע"פ שכתוב בהם 'וספר לו' 'וספרה לה', זולתי שחייבים שיתנו לב על הימים, אבל לא שיתחייבו למנותם בפה ולברך על מניינם. תשובת דבר זה כו' כי כל ענין התורה תלוי בפירוש המקובל כו' וכן באתנו הקבלה שצווי 'וספרתי' דיובל צריך מנין בפה, וצווי הספירה הכתוב בזב וזכה אינו אלא השגחה בימים. ומנהגם של ישראל בכל מקום כך הוא ואע"פ שאינם נביאים, בני נביאים הם'.

ודעת השלה"ק (שער האותיות, הוזכר במנ"ח שם) שתספור כל יום בפה 'היום כך וכך לליבוני' [ובתוס' (כתובות ע"ב ע"א ומנחות ס"ה ע"ב) הקשו מדוע זכה לא מברכת על ספירתה. ותי' כיון שאם תראה תסתור אין לה לברך (כן גי' השלה"ק בתוס')].

'מאי במשא באבן מסמא.' משמע דטומאת 'אבן מסמא' היא מדין טומאת משא (היינו שהזב שעל גבי האבן מטמא את הטהור שתחתיה מדין משא, דחשיב כאילו הטהור נושא את הזב). אכן הרמב"ם (פ"ו ממטמאי משכב ומושב ה"ה) פי' דהוא מדין משכב ומושב (היינו שהזב שעל גבי האבן מטמא משכב ומושב שמתחת לאבן). ומפרש ה'אור שמח' (שם) שלשיטת הרמב"ם יש גם זה וגם זה, דאם מונח אדם תחת האבן שהזב עליה, נטמא משום 'משא'. ואם מונח כלי, שאינו נטמא במשא, אם על כל פנים ראוי למדרס נטמא מדין 'מדרס'.

'בת משולחת מה היא לכהן כו' שאיסורה שוה בכל.' פירש"י 'בישראל ובכהנים אסור להחזיר גרושתו משניסת'. וכתב הרש"ש דמשמע שכהן לוקה עליה שתיים, ולכאורא נראה דלאו ד'מחזיר גרושתו' אינו חל על איסור 'גרושה לכהן' שקדם לו, דאין איסור חל על איסור.

דף ע

ז'האיכא אשם אמר שמואל כשקרב אשמו. הרמב"ם (פ"ה ממחוסרי כפרה ה"ט) פסק כר' יהודה, ששעת הבאת האשם היא הקובעת לענין עניות ועשירות, ובה"י שם הביא את הדין של שני מצורעין שנתערבו קרבנותיהן ונזרק דם אחת משתי החטאות כו' כיצד עושה זה המצורע החי כו' יכתוב כל נכסיו לאחר ונמצא עני ויביא חטאת העוף מספק כו'.

ובכסף משנה תמה דזהו נגד סוגיית הגמ', דעל כרחק מדובר כשכבר קרב אשמו (שהרי אי אפשר להביא אשם מספק, משום חשש חולין בעזרה), אם כן נקבע דינו בעשירות, וכיצד יביא חטאת עוף. ותי' הלחם משנה שהרמב"ם לשטתו (פ"א שם ה"ה, ופ"י מנזירות ה"ח) דקרבן האשם אינו מעכב. אם כן יש

ט. זב וזבה שטעונוים ספירת ז' נקיים, ובדקו עצמם יום ראשון ושביעי בלבד – לדעת ר' אליעזר הרי הם בחזקת טהרה. ולדעת ר' יהושע אין להם אלא יום א' וז', וצריכים להשלים עוד חמשה ימים. ולדעת ר' עקיבא אין להם אלא יום ז' בלבד, וצריכים להשלים עוד ששה ימים.

ע. זב שראה קרי בתוך ז' נקיים, סותר אותו יום בלבד.

עא. נזיר שהילך תחת סככות ופרעות (שתחת אחד מהם קבור מת, ואין ידוע איזה מהם), אין יום זה עולה לנזירותו וצריך להוסיף יום אחד על ימי נזירותו (טומאת סככות ופרעות אינה אלא מדרבנן, דהוי ספק טומאה ברשות הרבים, וטהור מדאורייתא).

עב. תני ר' יוסי ור' שמעון אומרים כו' אבל הלכה כר' אליעזר (ואף שאין למידין הלכה מפי הש"ס, מכל מקום הלכה כדבריו. תוס').

עג. זב וזבה שבדקו עצמם יום ראשון ושמיני – דעת לוי דגם לר' אליעזר אין להם אלא יום ח' בלבד, וצריכים לספור עוד ששה ימים. ודעת רב דסגי בבדיקת יום א', דתחלתן אף על פי שאין סופן.

דף ס"ט ע"א

עד. וכן סובר רב לדעת ר' אליעזר, דזבה שעשתה הפסק טהרה, ולא בדקה עצמה אלא ביום ז' של נקיים – הרי היא נמי בחזקת טהרה, דסופן אף על פי שאין תחלתן סגי (ופירש רש"י דמכל מקום בעינן להפסק טהרה, דהא בלא זה הוחזק מעיינה פתוח).

עה. זבה שטעונה ז' נקיים, יום שראתה בו ופסקה בו מלראות אינו נחשב למנין ז' נקיים (דלא כבנות כותיים שמחשיבות אף יום זה מדין מקצת היום ככולו).

עו. אשה שאמרה שראתה דם יום אחד ואינה יודעת מתי ראתה, ואינה יודעת אם עומדת בימי נדה או זיבה: אם באה לפנינו ביום – מטבילין אותה מכאן ואילך ז' לילות (שמא כל יום הוא סוף ז' ימי נדותה), וכן מטבילין אותה ביום שבאה לפנינו ולמחרתו (משום ספק שומרת יום כנגד יום, שטובלת ביום).

עז. ואם באה לפנינו בלילה – מטבילין אותה גם באותה לילה שבאה לפנינו, בנוסף לז' הלילות הבאות וב' הימים הנ"ל (שמא היום היה סוף ז' ימי נדותה).

עח. ואם באה לפנינו בין השמשות – מטבילין אותה מיד בין השמשות (שמא הוא עדיין יום, והוה שומרת יום כנגד יום), וגם אחר כך בלילה (שמא הוא סוף נדותה), וגם למחרת בבקר ובבקר שלמחרתיים (משום ספק שומרת יום כנגד יום), וכן בז' הלילות הבאות.

עט. באה לפנינו ביום ואמרה ראיתי ואיני יודעת מתי, וגם אינה יודעת כמה ימים ראתה – מטבילין אותה בז' הלילות הבאים (משום ספק גדה כנ"ל), וכן מטבילין אותה היום, ובשבעת הימים הבאים (משום ספק שמא היום מסיימת ספירת ז' נקיים וכן בכל יום. וביום השמיני מטבילין משום ספק שמא היום ראתה, וממחר מתחלת לספור שבעה נקיים), סך הכל ט"ו טבילות. וללוי דבעי תחלה וסוף של ז' נקיים (לעיל אות עג), צריך לומר דהכא מיירי שגם אומרת שמסופקת אולי ספרה, ואינה יודעת כמה ספרה.

פ. באה לפנינו בלילה ואמרה כנ"ל – מטבילין אותה מיד בלילה (שמא הוא סוף נדתה) מלבד ט"ו טבילות הנ"ל.

פא. בגלחי היו דנים דמאן דאית ליה תורא לירעי חד יומא כו' אתרמי להו יתמא בר ארמלתא כו' אמר להו דאית ליה תורא לשקול חד משכא כו'.

דף ס"ט ע"ב

פב. זב, זבה, גדה, יולדת ומצורע שמתו – מטמאים מדרבנן באבן מסמא (אבן כבידה המונחת על הכלים, והזב כו' מונח על האבן) כשם שבחיהם היו מטמאים כן מדאורייתא, עד שימוק הבשר. משום ר' אליעזר אמרו עד שיבקע כריסו. והטעם, דפעמים שנתעלפו ונראים כמתים ולא יזהרו בהם, לכן גזרו כן.

פג. עובד כוכבים מטמא כזב בחייו. וכשמת – טהור מלטמא כזב. ולא גזרו בו כנ"ל, משום שגם בחייו אינו מטמא אלא מדרבנן.

פד. בית שמאי אומרים כל הנשים מתות נידות (דגזרו על כל אשה שמתה, להטביל כל הכלים שנגעה בהם קודם מיתתה כדין גדה, כדי שלא לבייש את הנדות. ובית הלל סוברים שרק בנדה גמורה מטבילין כלים שנגעה בהם קודם מיתתה, ולא בשאר נשים (ובדף ע"א ע"א בתוד"ה אלא פי' מח' ב"ש וב"ה לענין אבן מסמא).

פה. י"ב דברים שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע בן חנניא: ג' דברי חכמה (הלכה), ג' דברי אגדה, ג' דברי בורות וג' דברי דרך ארץ.

פו. ג' דברי חכמה: עד מתי מטמאין זב וכו' באבן מסמא (וענה להם עד שימוק הבשר); המחזיר גרושתו משנשאת לאחר האם בתה פסולה לכהונה (ואמר להם שכשרה); שני מצורעים שהביאו קרבנותיהם ונתערבו, וקרבו קרבנות של אחד מהם ומת אחד מהם – מה יעשה השני (ואמר להם שיכתוב נכסיו לאחר ויהא עני, ויביא חטאת עוף הבאה על הספק). ועיין לקמן אות צ.

פז. אלמנה שנשאת לכהן גדול – בנה פסול לכהונה, והיא נפסלת מלאכול בתרומת בית אביה. אבל המחזיר גרושתו משנשאת – אם היתה בת כהן, אינה נפסלת מתרומת בית אביה.